

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף עט

חוזרים לקושיית הגמרא לעיל (עח): על רב שאמר שאם זרק את הדם הורצה:

ואיבעית אימא: רב סובר כרבי יהושע ששלמי נזיר וקרבתן פסח שעיקרם באים לאכילה, אם הבשר נטמא אינו זורק את הדם, ובכל זאת אם עבר וזרק את הדם הקרבתן כשר, לפי שהאכילה לא מעכבת. אבל אם נטמאו הבעלים במת וזרק את הדם הקרבן לא הורצה, שאף שאכילתו לא מעכבת אבל צריך שהאדם יהיה ראוי לאכילה, והטמא אינו ראוי לאכילה ונדחה לפסח שני.

למדנו במשנה לעיל - שבמוקדשין (= בשאר הקרבנות) אפילו אם הבשר נטמא זורק את הדם, לפי שאין עיקרם לאכילה, בשונה מקרבן פסח שעיקרו לאכילה:

ברייתא: רבי יהושע אומר - בכל הזבחים אם השתייר כחצי זית בשר וכחצי זית חֶלֶב הם אינם מצטרפים לכזית (שיהיה נחשב שנשאר בשר ויוכלו לזרוק את הדם), לפי שאכילת אדם (= הבשר) ואכילת המזבח (= החלב) אינם מצטרפים. אבל בקרבן עולה הם מצטרפים, כיון שהכל מוקטר על המזבח. ובמנחת נסכים הבאה עם הקרבנות, אף אם כולה קיימת אבל לא נותר כלום מבשר הקרבנות, לא יזרוק את הדם.

חֶלֶב מנלן? מנין שהחלב דינו כבשר לענין שאם השתייר חלב אפשר לזרוק את הדם? שנאמר "וְזָרַק הַחֶלֶב אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֶלֶב לְרִיחַ נִיחֹחַ לַה'".

ומנין שאם השתיירו יותרת הכבד ושתי הכליות (שאף הם נקטרים על המזבח) שדינם כבשר וזורקים את הדם? הגמרא מקשה על השאלה: היכן בכלל אמרנו שיותרת הכבד ושתי הכליות דינם כבשר שאתה שואל מנין לומדים זאת? תשובה: מכך שהברייתא אמרה למעלה שבמנחת נסכים הבאה עם הקרבנות אף אם כולה קיימת לא יזרוק את הדם, א"כ משמע שרק אם המנחה שאינה מגוף הזבח קיימת לא יזרוק את הדם אבל אם יותרת הכבד ושתי הכליות קיימים כן יזרוק את הדם.

(המשך בדף הבא ↓)

הגמרא חוזרת לברר: מניין לומדים זאת? רבי יוחנן אמר מכך שנאמר "וְזָרַק הַפֶּהוּ אֶת הַדָּם... וְהִקְטִיר הַחֶלֶב לְרִיחַ נִיחֹחַ לַה' ", שכל מה שאתה מעלה על המזבח לריח ניחוח יזרק עליו הדם, ויותרת הכבד ושתי הכליות הם בכלל זה.

משנה: נטמא כל הקהל או רובו בטומאת מת, או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהורים, כולם עושים את הפסח בטומאה (ואפילו במקרה שהכהנים טמאים והקהל טהורים ויש כמה יחידים טמאים, הרי שאף היחידים מקריבים את הפסח בטומאה).

אם רק מיעוט מהקהל טמאים, הטהורים עושים פסח ראשון והטמאים פסח שני.
נמרא: אין קרבן ציבור חלוק: כלומר כשרוב הציבור טמאים, אף היחידים עושים אותו בטומאה.

לדעת רב חסדא: דין זה הוא רק כאשר נטמא הסכין של השחיטה מטמא מת, שכיון ש'חרב הרי הוא כחלל' (= כלי מתכת הנוגע במת הרי הוא נטמא באותה דרגת טומאה של המת שהיא אבי אבות הטומאה, ואם הוא נגע באדם שנטמא ממת שהוא אב הטומאה הרי הוא נטמא בדרגת טומאה כמוהו) הרי הוא מטמא את האדם הנוגע בו, ונמצא ששוחטים את הפסח בטומאת הגוף שיש בה חיוב כרת, וכיון שאיסור חמור זה נדחה מחמת שרוב הציבור טמאים, לכן איסור הטומאה נדחה לגמרי ואף הטהורים עושים אותו בטומאה. אבל כאשר הסכין נטמא מחמת שרץ שהוא אינו מטמא את האדם הנוגע בו אלא רק את הבשר, אז רק הטהורים יעשו את הפסח והטמאים נדחים לפסח שני, כי מוטב שיאכל הפסח בטומאת בשר שאיסורה בלאו ולא יאכלו אותו הטמאים שאיסורם בכרת.

טומאה דחוייה היא בציבור: כלומר שבקושי התורה התירה להקריב את הפסח בטומאה, ויש לחזר ככל שאפשר לעשותו בטהרה או בטומאה קלה. (לעומת זאת לסוברים שטומאה הותרה בציבור הרי שהיתר להביא את הפסח בטומאה הוא היתר גמור ואין צריך לחזר לעשותו בטהרה או בטומאה קלה).

לדעת רבא: גם כשנטמא הסכין בטומאת שרץ, הטמאים עושים את הפסח עם הטהורים. שנאמר "וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכַל בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל, וְהַבֶּשֶׂר כֹּל טָהוֹר יֵאָכַל בְּשֶׂר", הקיש הכתוב את דין טומאת הגוף לטומאת בשר, שבאשר לא מתקיים הדין שבתחילת הפסוק כגון שבשר הפסח נטמא ומותר לציבור לאוכלו, הרי שגם הדין שבסוף הפסוק (שרק טהור יאכל את הבשר ולא טמא) לא מתקיים ומותר לטמאים לאוכלו.

(המשך בדף הבא ↓)

הרי שהיו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים: לדעת רב כל חצי הרי הוא כרוב, ולכן החצי הטהורים עושים את הפסח בטהרה (= שהרי כשרובם טהורים לא עושים אותו בטומאה) והחצי הטמאים עושים בטומאה (= שהרי כשרובם טמאים עושים אותו בטומאה ואינם נדחים לפסח שני).

ולדעת רב כהנא אינם כרוב, ולכן הטהורים עושים את הפסח הראשון בטהרה (שאף אם הם נחשבים כמיעוט אין להם מניעה לעשותו בטהרה), והטמאים הרי הם כמיעוט ונדחים לפסח שני. ויש אומרים שלדעת רב כהנא הטמאים לא נחשבים לא לרוב ולא למיעוט, ולכן הם לא עושים לא את הראשון (= כיון שהם לא הרוב) ולא את השני (כיון שהם אינם נחשבים ל'מיעוט' שנדחים לשני).

תנן: למדנו במשנה 'נטמא קהל או רוב... יעשה בטומאה' - מדוייק שדווקא אם נטמא רוב הציבור עושים כולם פסח בטומאה, ולא פלגא ופלגא, דבר הקשה לרב? רב מתרץ המשנה מתכוונת 'יעשה בטומאה' שכולם יעשו בטומאה יחדיו וזה באמת דווקא כשנטמא רובו, אבל אם נטמא פלגא מהציבור 'הללו עושים לעצמם והללו לעצמם'.

הדבר מדוייק גם מהסיפא של המשנה: 'נטמא מיעוט הקהל (טהורים עושים את הראשון) וטמאים עושים את השני' - כלומר דווקא כשהמיעוט נטמא עושים פסח שני, אבל אם חצי נטמא עושים פסח ראשון לעצמם.

קשיא לרב כהנא: רב כהנא ב' (=היש אומרים בשם רב כהנא הנ"ל) הסובר שאם נטמאו פלגא לא עושים הטמאים פסח כלל - יסביר את הסיפא של המשנה דווקא כשהמיעוט נטמא עושים פסח שני, אבל אם חצי נטמא לא עושים כלל. ורב כהנא א' (הסובר שאם נטמאו פלגא עושים בשני) - יסביר שאגב רישא שכתוב לשון 'רובו' נכתב בסיפא 'מיעוט', ולשון המנשה לא בא לומר שאם נטמאו חצי לא עושים בשני.

הגמרא מביאה שלוש ברייתות שכל אחת תואמת לאחת משלושת השיטות הנ"ל. הגמרא מיישבת את כל הדעות עם כל אחת מהשיטות.

ברייתא א: הרי שהיו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים – הללו עושים לעצמם והללו לעצמם.

ברייתא ב: טהורים עושים פסח ראשון, וטמאים פסח שני

ברייתא ג: טהורים עושים פסח ראשון, וטמאים לא עושים כלל.

ברייתא ב מתאימה לרב כהנא א': ואילו רב ורב כהנא ב' (הסוברים שטמאים לא עושים פסח שני) מתרצים: מדובר שכאשר סופרים את הגברים לבד הרוב (של הגברים) טהורים, ואילו כשאר סופרים את הנשים לבד הרוב (של הנשים) טמאות. אבל כשמצרפים אותם יחד יוצא שחצי מהציבור טמאים וחצי טהורים. והתנא הזה סובר שנשים אינן חייבות בקרבן פסח (רק רשות), ולכן כשמוציאים את הנשים מהחשבון יוצא שהרוב טהורים והמיעוט נדחה לפסח שני לכולי עלמא.

ברייתא ג מתאימה לרב כהנא ב': ואילו רב הסובר שטמאים עושים פסח ראשון יתרץ: מדובר שהגברים לבד הם חצי טהורים חצי טמאים, אבל ביחד עם הנשים (שרובן טהורות) הם רוב טהורים. תנא זה סבר שבפסח ראשון נשים חייבות אבל בפסח שני רשות. נמצא שבפסח ראשון רוב הקהל היו טהורים ואז הטמאים נדחים לפסח שני, אבל בפסח שני כיון שלא מונים את הנשים בחשבון הרי חצי מהקהל טמאים, ובפלגא ופלגא סובר רב שמקריבים בראשון ולא בשני, ולכן בסופו של דבר הטמאים לא מקריבים כלל.

ורב כהנא א' הסובר שטמאים עושים פסח שני יתרץ: מדובר שכאשר סופרים את הגברים לבד הרוב (של הגברים) טמאים, ואילו כשאר סופרים את הנשים לבד הרוב (של הנשים) טהורות, אבל כשמצרפים אותם יחד יוצא שחצי מהציבור טמאים וחצי טהורים. והתנא הזה סובר שנשים חייבות בפסח ראשון ובשני רשות. נמצא שבפסח ראשון חצי מהקהל טמאים ונדחים לפסח שני, אבל בפסח שני כאשר מורידים את הנשים מהחשבון יוצא שרוב הציבור טמאים, ורוב טמאים לא נדחים לפסח שני (אלא היו אמורים לעשות בראשון).

ברייתא א מתאימה לרב: ורב כהנא (ללשון א' וב') יתרץ: באמת זו מחלוקת תנאים האם 'מחצה על מחצה' נידון כרוב או לא. הברייתא הזו סוברת שנידון כרוב, ושתי הברייתות האחרות חולקות עליה.